

ВПЛИВ ІНСТИТУЦІЙНИХ ЧИННИКІВ НА КІЛЬКІСНІ ЗМІНИ СУКУПНОГО ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ

©2018 ПОРТНА О. В.

УДК 336(477)

Портна О. В. Вплив інституційних чинників на кількісні зміни сукупного фінансового потенціалу України

Мета статті полягає в розгляді впливу інституційних чинників на кількісні зміни сукупного фінансового потенціалу України та його складових, а на цій основі – окреслення напрямів підвищення ефективності процесів формування та функціонування сукупного фінансового потенціалу країни та його складових. Наведено, що сукупний фінансовий потенціал країни та процеси, що його характеризують, залежать від системи як фінансових, так і економічних і суспільних відносин, що необхідно розглядати у безпосередньому зв'язку з усіма фінансово-економічними, політичними та соціальними явищами і процесами. На прикладі діяльності банківської системи країни розглянуто інституційні чинники, що вплинули на збиткову діяльність банків. На цій основі розкрито взаємозв'язок і взаємовплив як суто фінансових інститутів (банки, гроші, кредит тощо), так і загальних неформальних інститутів (довіра, сталість, очікування тощо) на кількісні зміни сукупного фінансового потенціалу країни. Охарактеризовано вплив інституційних чинників на процеси формування та функціонування сукупного фінансового потенціалу країни та його складових. Перспективою подальших досліджень у даному напрямі є визначення заходів щодо зменшення та нейтралізації негативних впливів інститутів та інституцій на процеси формування та функціонування сукупного фінансового потенціалу України та його складових.

Ключові слова: сукупний фінансовий потенціал країни, інституційні чинники, зміни.

Табл.: 1. **Бібл.:** 14.

Портна Оксана Валентинівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри управління та адміністрування, Навчально-науковий інститут «Каразинська школа бізнесу» Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна (вул. Миросицька, 1, Харків, 61002, Україна)
E-mail: portna@bigmir.net

УДК 336(477)

Портная О. В. Влияние институциональных факторов на количественные изменения совокупного финансового потенциала Украины

Цель статьи состоит в рассмотрении влияния институциональных факторов на количественные изменения совокупного финансового потенциала Украины и его составляющих, а на этой основе – очерчивание направлений повышения эффективности процессов формирования и функционирования совокупного финансового потенциала страны и его составляющих. Приведено, что совокупный финансовый потенциал страны и процессы, которые его характеризуют, зависят от системы как финансовых, так и экономических и общественных отношений, что необходимо рассматривать в непосредственной взаимосвязи со всеми финансово-экономическими, политическими и социальными явлениями и процессами. На примере деятельности банковской системы страны рассмотрены институциональные факторы, которые привели к убыточной деятельности банков. На этой основе раскрыты взаимосвязь и взаимовлияние как исключительно финансовых институтов (банки, деньги, кредит и т. п.), так и общих неформальных институтов (доверие, устойчивость, ожидания и т. п.) на количественные изменения совокупного финансового потенциала страны. Охарактеризовано влияние институциональных факторов на процессы формирования и функционирования совокупного финансового потенциала страны и его составляющих. Перспективой дальнейших исследований в данном направлении является определение мероприятий по уменьшению и нейтраллизации отрицательного влияния институтов и институций на процессы формирования и функционирования совокупного финансового потенциала Украины и его составляющих.

Ключевые слова: совокупный финансовый потенциал страны, институциональные факторы, изменения.

Табл.: 1. **Библ.:** 14.

Портная Оксана Валентиновна – кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры управления и администрирования, Учебно-научный институт «Каразинская школа бизнеса» Харьковского национального университета имени В. Н. Каразина (ул. Миросицкая, 1, Харьков, 61002, Украина)
E-mail: portna@bigmir.net

UDC 336(477)

Portna O. V. The Influence of Institutional Factors on Quantitative Changes of the Aggregate Financial Potential of Ukraine

The article is aimed at considering the influence of institutional factors on quantitative changes in the aggregate financial potential of Ukraine and its components, and on this basis – delineating directions of increasing the efficiency of the processes of formation and functioning of the aggregate financial potential of the country and its constituents. It is specified that the aggregate financial potential of the country and the processes that characterize it depend on the system of both financial and economic-social relations, which should be considered in direct relationship with all the financial, economic, political, and social phenomena and processes. On the example of activity of the banking system of the country the institutional factors which have led to unprofitable activity of banks are considered. On this basis, the interrelation and mutual influence as financial institutions exclusively (banks, money, credit etc.), so the general informal institutions (trust, stability, expectations, etc.) on quantitative changes of the aggregate financial potential of the country are disclosed. The influence of institutional factors on the processes of formation and functioning of the aggregate financial potential of the country and its components is characterized. Prospect for further research in this direction is the definition of measures to reduce and neutralize the negative impact of institutions on the processes of formation and functioning of the aggregate financial potential of Ukraine and its constituents.

Keywords: aggregate financial potential of the country, institutional factors, changes.

Tbl.: 1. **Bibl.:** 14.

Portna Oksana V. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Management and Administration, Scientific-Educational Institute «Karazin Business School» of V. N. Karazin Kharkiv National University (1 Myronosytska Str., Kharkiv, 61002, Ukraine)
E-mail: portna@bigmir.net

Дослідження проблеми сукупного фінансового потенціалу країни, інституційних чинників, які впливають на процеси формування, функціонування та відтворення сукупного фінансо-

вого потенціалу України, передбачає наявність високого рівня адекватності механізмів та інструментів інституційного регулювання зазначених процесів. Відповідно, аналіз впливу інституційних чинників

на формування та функціонування сукупного фінансового потенціалу країни пов'язаний з виявленням проблем визначення і функціонування інститутів та інституцій, працюючих у межах ринкових недосконалостей як національної, так і глобальної економіки. Як вважає О. Демидюк [1, с. 13], одним із найголовніших пріоритетів реформування економічної системи України в напрямі підвищення її ефективності мають стати інституційні зміни національної економіки, що повинні мати комплексний характер і стосуватися всіх складових інституційної системи. У сучасних турбулентних фінансово-економічних умовах актуалізується визначення впливу інституційних чинників на кількісні зміни сукупного фінансового потенціалу України та його складових для забезпечення підвищення ефективності процесів, що характеризують сукупний фінансовий потенціал країни, та якості розвитку національної економіки.

Широке коло питань інститутів та інституцій, інституційних перетворень складових економіки, впливу інституційних чинників на розвиток національного господарства, реалізації економічного потенціалу інституціональних систем стали об'єктами досліджень, які проводили: С. Буковинський, В. Геєць, А. Гриценко, В. Соболев, А. Крисоватий, Д. Міщенко, С. Науменкова, В. Решетило, А. Чухно, О. Яременко та багато інших.

Функціонування фінансів як суспільного інституту, в організаційному й інструментальному наповненні, інституційні перетворення та напрями розвитку фінансів досліджували вітчизняні фінансисти: Л. Лисяк, П. Нікіфоров, В. Опарін, В. Федосов, І. Чугунов, С. Юрій, О. Луцишин та ін.

Проблеми інституційного забезпечення сукупного фінансового потенціалу України висвітлювала О. Портна.

Визначаючи вагомий внесок українських і зарубіжних фахівців у дослідження інституційних проблем економіки та фінансів, слід відмітити відсутність усталеного бачення впливу інституційних чинників на кількісні зміни сукупного фінансового потенціалу України та його складових, на цій основі адекватного аналізу процесів формування та функціонування сукупного фінансового потенціалу та його складових, аналізу інституційних впливів, що формуються та функціонують в межах як національної, так і глобальної фінансово-економічної системи.

Мета статті – розглянути вплив інституційних чинників на кількісні зміни сукупного фінансового потенціалу України та його складових, на цій основі окреслити напрями підвищення ефективності процесів формування та функціонування сукупного фінансового потенціалу країни та його складових.

Вітчизняні фінансисти В. Опарін [2; 3], В. Федосов та С. Львовчкін [3], І. Чугунов [4], П. Нікіфоров та І. Бабух [5], розглядаючи функціонування фінан-

сів як суспільного інституту, в організаційному й інструментальному наповненні тощо, зупиняються на інституційних перетвореннях та напрямках розвитку фінансів.

Фінансові інститути, тобто класичні інститути, що були створені протягом тривалої еволюції економічної системи з метою впорядкування відносин між людьми з приводу руху товарно-грошових потоків та потоків капіталу [6, с. 312–313; 7, с. 43], – фінанси як такі, банки, гроші, кредит, цінні папери, фінансове посередництво, ліквідність тощо, безумовно, є важливими інститутами функціонування сукупного фінансового потенціалу країни. Водночас інституційне забезпечення сукупного фінансового потенціалу країни вміщує не тільки власне фінансові інститути, оскільки сукупний фінансовий потенціал України функціонує не тільки завдяки їм, а й на основі цілої низки інших економічних, соціальних, правових та політичних інститутів – центрального банку, держбюджету, держави, влади, довіри, заощаджень, податку, державного регулювання, економічної поведінки тощо. Крім того, кожний інститут містить у собі інші інститути зі специфічними функціями. Наприклад, інститут влади представлений інститутами законодавчої, виконавчої та судової влади, кожний з яких, не будучи безпосередньо економічним і тим більше фінансовим інститутом, тим не менш, через специфічні механізми здійснює регулятивний вплив на фінансово-економічний розвиток узагалі та на сукупний фінансовий потенціал країни зокрема.

Як уже зазначалося автором [6, с. 315], оскільки сукупний фінансовий потенціал країни та процеси, з ним пов'язані, – це складні, поліструктурні, багатогранні явища, що мають загальноекономічну природу, розглядати вплив інституційних чинників на кількісні зміни сукупного фінансового потенціалу країни через які-небудь виокремлені із загального контексту інститути позбавлено сенсу тому, що це не лише спрощує проблему, а навпаки, така однобокість тільки збуджує появу багатьох нових питань та аспектів.

Погоджуємося з думками А. Гриценка, П. Нікіфорова та І. Бабух [8; 5, с. 110], що існує певна організаційна структура суспільства, елементами якої є інститути, які виступають «специфічними механізмами організації та управління процесом суспільного життя людей, забезпечуючи тим самим стабільність суспільної системи та подальший її розвиток».

Сукупний фінансовий потенціал країни та процеси, що його характеризують, відображаються системою як фінансових, так і економічних і суспільних відносин, які існують у даній країні, що необхідно розглядати в безпосередньому зв'язку з усіма фінансово-економічними, політичними та соціальними явищами і процесами: економічною кон'юнктурою, загальним рівнем добробуту, зростанням потреб, рівнем цін, низькою заробітною платою, поширенням тіньової

зайнятості і тіньових доходів, обмеженістю бюджетних ресурсів для рішення фінансово-економічних і соціальних потреб, станом фінансових ринків, механізмами державного регулювання тощо [6, с. 313].

Як доведено автором [6, с. 314], інституційне забезпечення функціонування сукупного фінансового потенціалу країни являє собою складну, багаторівневу інституційну систему взаємопов'язаних складових та елементів, що забезпечують синергетичний ефект функціонування сукупного фінансового потенціалу країни шляхом оптимального поєднання фінансово-економічних інтересів усіх його суб'єктів, об'єднаних цільовими функціями як впорядкування руху фінансових потоків, так і спрямованого та збалансованого фінансово-економічного розвитку тощо як у розрізі всіх складових та елементів, так і сукупного фінансового потенціалу країни загалом. До цієї системи входять:

- ✦ власне фінансові інститути (гроші, кредит, податки, ліквідність тощо);
- ✦ інститути-організації, що функціонують у фінансово-економічній сфері, тобто як ті, що функціонують у фінансовому секторі та безпосередньо забезпечують рух ресурсів (банки, небанківські фінансово-кредитні установи, інститути фондового ринку тощо), так і ті, що функціонують та координують взаємодію всіх суб'єктів економіки реального сектора як елементів сукупного фінансового потенціалу країни;
- ✦ держава, яка встановлює формальні правила і норми взаємодії фінансово-економічних суб'єктів сукупного фінансового потенціалу країни та контролює їх дотримання всіма учасниками;
- ✦ сукупність відповідних формальних правил і норм функціонування сукупного фінансового потенціалу країни;
- ✦ загальні неформальні інститути (довіра, сталість, тіньова економіка, тіньовий фінансовий потенціал, очікування, звичаї, традиції, помилкові уявлення, корупція, ієрархія тощо).

Такий підхід до інституційного забезпечення функціонування сукупного фінансового потенціалу країни є найбільш застосовним для дослідження, оскільки дозволяє врахувати вплив головних груп інституційних чинників на об'єкт дослідження, надаючи адекватну його картину.

Спираючись на думки О. Демидюк [1, с. 8], слід зазначити, що загальновизнано, що домінуючий нині неокласичний підхід до визначення ефективності різнорівневих економічних систем не відповідає потребам виявлення та мобілізації основних чинників підвищення ефективності їхнього динамічного розвитку в нестійкому глобальному середовищі. Акцентуючи увагу на стаціонарних економічних системах і кількісних вимірниках результативності їхнього

функціонування, такий ортодоксальний підхід не враховує якісні детермінанти та позаекономічні чинники господарської еволюції людства (цінності, норми, культурні особливості тощо), історичні та національні особливості генезису реальних економічних систем, що суттєво послаблює можливості його застосування у процесі розробки практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності функціонування сукупного фінансового потенціалу країни. Адже, як справедливо вважає О. Демидюк [1, с. 9–11], показники економічної ефективності відображають результативність використання матеріальних, людських, інтелектуальних та інших ресурсів у процесі задоволення людських потреб. Ефективність сучасних економічних систем, що розглядається через призму їхнього інституційного впорядкування, характеризується показниками якості інституційного середовища, що забезпечує динамізм та інноваційний розвиток національної економіки.

Розглянемо вплив інституційних чинників на кількісні зміни сукупного фінансового потенціалу України та його складових на прикладі функціонування банківської системи країни. За даними НБУ та Фонду гарантування вкладів фізичних осіб [9; 10, с. 15], аналізуючи результати діяльності банків за 2016 р., слід виділити як позитивні, так і негативні тенденції звітнього року. У 2016 р. відбулася значна капіталізація банківської системи, статутний капітал банків збільшився більше, ніж удвічі; сповільнились темпи девальвації національної валюти; темпи відтоку валютних вкладів у порівнянні з двома попередніми роками значно зменшилися; спостерігається приріст вкладів у національній валюті; поступово зменшується як вартість ресурсів, так і вартість кредитів. Водночас погіршення важливих індикаторів стану банківської системи засвідчують: скорочення обсягів кредитування, недостатній рівень довіри до банківської системи з боку вкладників, зростання частки проблемної заборгованості, найвищий рівень збитковості банківської системи за всю історію її існування.

Із зазначеного відстежується взаємозв'язок і взаємовплив як суто фінансових інститутів (банки, гроші, кредит тощо), так і загальних неформальних інститутів (довіра, сталість, очікування тощо) на кількісні зміни сукупного фінансового потенціалу країни, адже збиткова діяльність банківської системи свідчить про, по-перше, зниження рівня мобілізації ресурсів, по-друге, недоотримання доходів бюджетів. Зниження обсягів кредитування свідчить про незабезпеченість ресурсів національною економікою. Зазначені чинники тягнуть за собою зниження обсягів та ефективності функціонування сукупного фінансового потенціалу України.

Дія наведених чинників взаємопосилюється та поширюється на інші показники діяльності банківської системи країни. Так, за даними [9; 10, с. 15], базовим чинником коливання обсягу активів банків-

ської системи в періоді, що досліджувався, виступала динаміка курсу національної валюти, поряд із виведенням частини банків з ринку та скороченням кредитних портфелів. Кредитна активність продовжує залишатись невисокою, що обумовлено обмеженим колом надійних позичальників, високим рівнем невизначеності щодо подальшого економічного розвитку та високою вартістю кредитного ресурсу. Зниження облікової ставки НБУ супроводжується поступовим зниженням вартості кредитного ресурсу на внутрішньому ринку. Паралельно з цим також відбувається зниження вартості залучення коштів на вкладні рахунки. Водночас, обмежені обсяги цього ресурсу і високий рівень конкуренції між банківськими установами дещо стримують темпи такого зниження. Основним чинником коливання сукупного обсягу кредитного портфеля протягом 2016 р. також виступають курсові різниці, оскільки близько половини виданих кредитів номіновані в іноземній валюті.

Вклади фізичних осіб в 3,6 разу перевищують власний капітал банків, що також свідчить про недостатній рівень захисту вкладів капіталом. Незважаючи на заходи щодо капіталізації банківської системи, обсяг збитків зменшує її ефект. Ризики перекадаються на кредиторів та вкладників банків. Політика Національного банку спрямована на значне скорочення кредитування банків. Основним джерелом формування ресурсної бази системи залишаються вклади фізичних осіб (37% у структурі зобов'язань). Тенденція щодо зменшення строкового ресурсу, яка існує з початку 2014 р., продовжується. Обсяг кредитного портфеля зменшився на 2477,4 млн грн (що в 13 разів менше обсягів скорочення попереднього року), або на 0,28%. Скорочення обсягів кредитування відбувається за рахунок зменшення обсягів кредитування фізичних осіб та міжбанківських кредитів [9; 10, с. 17–19].

Таким чином, на основі наведених фінансово-економічних показників діяльності банківської системи, доходимо висновків [9; 10, с. 20–21], що обсяги кредитування за рік скоротились, якість кредитного портфеля погіршується, що призводить до збільшення обсягів резервування, прибутковність кредитного портфеля дещо покращилася, але за рахунок девальвації гривні. За 2016 р. банківська система отримала збиток у розмірі 160389,7 млн грн, що на 95817,9 млн грн більше попереднього року. Це пояснюється як значними обсягами відрахувань у резерви під активні операції, так і «недоотриманням» доходів за рахунок скорочення обсягів кредитування. Але потенційно збитковність системи є ще більшою.

Збиткова діяльність банківської системи тягне за собою низку тяжких фінансово-економічних наслідків для національного господарства. Так, за даними [10, с. 46], з метою скорочення витрат неплатоспроможних банків на утримання відділень протягом 2016 р. було закрито 1231 відділення. Загалом

за весь період тимчасової адміністрації та ліквідації в неплатоспроможних банках (85 банків) станом на 01.01.2017 р. було закрито 4357 відділень. Загальна кількість чисельності штату працівників у неплатоспроможних банках, що виводяться з ринку, станом на 01.01.2017 р. становила 5245 осіб. З метою забезпечення оптимізації витрат неплатоспроможних банків на виплату заробітної плати у 2016 р. скорочено 9239 працівників. Загалом за весь період проведення тимчасової адміністрації та ліквідації в неплатоспроможних банках (85 банків) станом на 01 січня 2017 р. було скорочено 34690 працівників.

Скорочення робочих місць призводить до зростання безробіття, зменшення доходів домогосподарств як складової сукупного фінансового потенціалу країни, зниження платоспроможного попиту, що тягне зменшення доходів підприємств та організацій, означені процеси знижують доходи бюджетів як елементів сукупного фінансового потенціалу країни. Отже, стан банківської системи безпосередньо позначається на кількісних змінах сукупного фінансового потенціалу України та на якості процесів, що його характеризують. Обсяги сукупного фінансового потенціалу країни наведено в *табл. 1*.

Дані табл. 1 демонструють начебто зростання за аналізований період обсягів ресурсів майже по всіх складових і сукупному фінансовому потенціалу України загалом. Але в наведеному реальному сукупному фінансовому потенціалі України не враховано чинника інфляції. З урахуванням інфляції отримаємо зменшення номінального сукупного фінансового потенціалу країни загалом та в розрізі його складових.

Проблеми та рекомендації щодо інституційних перетворень в напрямі фінансово-економічного розвитку широко опрацьовуються науковою спільнотою та фахівцями. На справедливу думку О. Демидюк [1, с. 13], при інституційних змінах національної економіки особливу увагу слід приділити боротьбі з корупцією, ілегалними економічними проявами тіншової економіки, подоланню опору груп спеціальних інтересів, які не зацікавлені в радикальних ринкових перетвореннях, оскільки вони втрачають квазіренту, що одержується внаслідок дії неефективних інституцій. У своїх дослідженнях П. Нікіфоров та І. Бабух [5, с. 112] вважають, що сьогодні одним із найважливіших завдань реформування економіки України є побудова в країні ефективно діючої інституціональної системи, яка буде охоплювати всі сфери діяльності держави, та її взаємодія з громадянським суспільством.

ВИСНОВКИ

У підсумку можна зазначити, що, враховуючи значний вплив інституційних чинників, слід більше конкретизувати напрями позитивних якісно-кількісних змін для підвищення ефективності процесів формування та функціонування сукупного фінансово-

Сукупний фінансовий потенціал України у 2014–2016 рр., млрд грн

Показник	2014 р.	2015 р.	2016 р.
Фінанси держави			
Зведений бюджет (доходи за вирахування витрат на оплату праці працівників бюджетних установ, на соціальний захист та соціальне забезпечення і бюджетне кредитування)	154,8	293,0	306,3
Позабюджетні фонди (доходи із залишками)	168,5	171,7	114,1
Залучення на внутрішньому ринку (фінансування дефіциту державного бюджету)	35,8	-64,5	37,0
Залучення на світовому фінансовому ринку (фінансування дефіциту державного бюджету)	42,2	109,7	33,2
Золотовалютні резерви НБУ	89,5	290,5	397,0
Усього	490,8	800,4	887,6
Фінансові ресурси підприємств			
Активи	5994,3	8073,8	10118,9
Фінансові ресурси населення			
Доходи	1516,8	1735,8	2002,4
Ресурси фінансового й страхового ринків			
Статутний капітал БС та НБФУ	185,3	209,0	415,0
Обсяг сплачених статутних капіталів та сформовані страхові резерви СК	30,9	32,1	33,0
Усього	216,2	241,1	448,0
Сукупний фінансовий потенціал України	8218,1	10851,1	13456,9

Джерело: складено та розраховано за [9; 11–14].

го потенціалу країни та його складових. Це стосується не тільки суто фінансових змінних, а й економічних, політичних, соціальних тощо чинників: створення робочих місць, регулювання підвищення заробітної плати та рівня добробуту, стимулювання зростання потреб, стримування рівня цін та інфляції, боротьба з тіньовою зайнятістю і тіньовими доходами, стимулювання бюджетних ресурсів для рішення фінансово-економічних та соціальних потреб тощо. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Демидюк О. О. Сутність та критерії ефективності сучасних економічних систем. *Бізнес Інформ*. 2017. № 2. С. 8–14.
2. Опарін В. М. Модернізація фінансової інфраструктури як основа забезпечення стабільності національної економіки. *Ефективна економіка*. 2015. № 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4042>
3. Федосов В. М., Опарін В. М., Львовичкін С. В. Інституційна фінансова інфраструктура України: сучасний стан та проблеми розвитку. *Фінанси України*. 2008. № 12. С. 3–21.
4. Фінанси України: інституційні перетворення та напрями розвитку : монографія / за ред. І. Я. Чугунова. Київ : ДНУ АФУ, 2009. 848 с.
5. Нікіфоров П. О., Бабух І. Б. Інституційний підхід до аналізу платіжної системи як самостійної сфери економічних відносин. *Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Сер. : Економічні науки*. 2016. Вип. 2. С. 106–113.

6. Портна О. В. Формування та реалізація сукупного фінансового потенціалу України : монографія. Харків : ФОП Лібуркіна Л. М., 2017. 420 с.

7. Інституційні чинники розвитку фінансового сектора економіки в умовах ринкової трансформації : монографія / кол. авторів ; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. В. М. Соболева. Київ : УБС НБУ, 2010. 350 с.

8. Гриценко А. А. Політична економія: актуалізація проблематики, методологічний потенціал і сполученість з інституціоналізмом. *Економічна теорія*. 2013. № 1. С. 5–20.

9. Національний банк України : офіц. Інтернет-представництво. URL: <http://www.bank.gov.ua/>

10. Звіт про діяльність Фонду за 2016 рік. Фонд гарантування вкладів фізичних осіб : офіц. сайт. URL: <http://www.fg.gov.ua/about/report>

11. Державна служба статистики України : офіц. веб-сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

12. Державна казначейська служба України : офіц. веб-сайт. URL: <http://treasury.gov.ua/>

13. Міністерство фінансів України : офіц. веб-сайт. URL: <http://www.minfin.gov.ua/>

14. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг : офіц. сайт. URL: <https://nfp.gov.ua/>

REFERENCES

Demydiuk, O. O. "Sutnist ta kryterii efektyvnosti suchasnykh ekonomichnykh system" [Essence and criteria of efficiency of modern economic systems]. *Biznes Inform*, no. 2 (2017): 8-14.

Derzhavna kaznacheiska sluzhba Ukrainy : ofits. veb-sait. <http://treasury.gov.ua/>

Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy : ofits. veb-sait. <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Fedosov, V. M., Oparin, V. M., and Lyovochkin, S. V. "Instytutsiina finansova infrastruktura Ukrainy: suchasnyi stan ta problemy rozvytku" [Institutional Financial Infrastructure of Ukraine: Current Situation and Development Problems]. *Finansy Ukrainy*, no. 12 (2008): 3-21.

Finansy Ukrainy: instytutsiini peretvorennia ta napriamy rozvytku [Finance of Ukraine: institutional transformations and directions of development]. Kyiv: DNU AFU, 2009.

Hrytsenko, A. A. "Politychna ekonomii: aktualizatsiia problematyky, metodolohichni potentsial i spoluchenist z instytutsionalizmom" [Political economy: actualization of the problems, methodological potential and interconnectivity with institutionalism]. *Ekonomichna teoriia*, no. 1 (2013): 5-20.

Instytutsiini chynnyky rozvytku finansovoho sektora ekonomiky v umovakh rynkovoi transformatsii [Institutional factors of the financial sector development of the economy in the conditions of market transformation]. Kyiv: UBS NBU, 2010.

Ministerstvo finansiv Ukrainy : ofits. veb-sait. <http://www.minfin.gov.ua/>

Natsionalna komisiia, shcho zdiisniuie derzhavne rehu-liuvannia u sferi rynkiv finansovykh posluh : ofits. sait. <https://nfp.gov.ua/>

Natsionalnyi bank Ukrainy : ofits. Internet-predstavnytstvo. <http://www.bank.gov.ua/>

Nikiforov, P. O., and Babukh, I. B. "Instytutsiinyi pidkhd do analizu platizhnoi systemy yak samostiinoi sfery ekonomichnykh vidnosyn" [Institutional approach to the analysis of the payment system as an independent sphere of economic relations]. *Visnyk Chernivetskoho torhovelno-ekonomichnoho instytutu. Ser. : Ekonomichni nauky*, no. 2 (2016): 106-113.

Oparin, V. M. "Modernizatsiia finansovoi infrastruktury yak osnova zabezpechennia stabilnosti natsionalnoi ekonomiky" [Modernization of financial infrastructure as a basis for ensuring the stability of the national economy]. *Efektivna ekonomika*. 2015. <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4042>

Portna, O. V. *Formuvannia ta realizatsiia sukupnoho finansovoho potentsialu Ukrainy* [Formation and realization of the aggregate financial potential of Ukraine]. Kharkiv: FOP Liburkina L. M., 2017.

"Zvit pro diialnist Fondu za 2016 rik" [Report on the Fund's activities for 2016]. Fond harantuvannia vkladiv fizychnykh osib : ofits. sait. <http://www.fg.gov.ua/about/report>